

نقش گفتگو در شرح و بیان فولکلور ملی*

مترجم: فهیمه شیخ شاعی**

چکیده

مسئله «گفتگو» در دانش ادبیات، کاربرد وسیعی دارد و به لحاظ علمی، حایز رده کارکردی مؤثری است. اهمیت و کارکرد روشن این بحث در دانش ادبیات، هم در مراکز علمی و هم در بین عموم مردم مشخص شده است. در خصوص گفتگوهای ادبی و دراماتیک موجود در افسانه‌ها و حماسه‌های قدیمی عامه مردم و درباره کارآیی‌های مهم و قابل توجه موجود در این دسته از گفتگوها، کارهای پژوهشی زیادی انجام نشده است. ادبیات این گفتگوها بیشتر به سبک افسانه‌ها و حماسه‌های قدیمی رایج در میان عامه مردم است. روش‌های پژوهش در مطالعه حاضر، برای بررسی کارایی‌های این نوع گفتگوها، از اسلوبی معین پیروی کرده‌اند که عبارت‌اند از: تجزیه و تحلیل‌های پیچیده، مجموعه تطبیقی گونه‌شناختی و روش‌های اختصاری. در نتیجه، هدف، تعیین کارکردهای مؤثر و گویای گفتگوهای ادبی و دراماتیک موجود در افسانه‌ها و حماسه‌های قدیمی عامه مردم، با توجه به راه‌های بسط این موضوع بوده است. واژه‌های پندآموز که در حماسه‌های شفاهی^۱ عامه مردم به کار رفته، واژه‌های هراس‌افکن، ترسناک یا تهدیدآمیز، واژه‌های غمناک و اندوهگین، تهذیب و تقدیس، خداحافظی و غیره، احساسات شخصیت‌های این حماسه‌ها و داستان‌ها را نشان می‌دهد. این احساسات همیشه در قالب گفتگوهای ادبی و دراماتیک ظاهر می‌شود.

کلیدواژه‌ها: اشعار رزمی پیشینیان، افسانه‌ها، مشاعره^۲ها (گفتگوی منظوم)، بازی ملی، مکالمات ادبی و دراماتیک

* این مقاله ترجمه‌ای است با عنوان:

“The Role of Dialogue in the Interpretation of National Folklore”

که توسط پروفسور دکتر پاکزاد ادیوا و همکاران نگارش شده است و در مجله *پروسدیا* (Procedia) سال ۲۰۱۴ در شماره ۱۴۳ چاپ شده است. این مقاله در خصوص فرهنگ مردم قزاقستان نگاشته شده است.

** دانشجوی دکتری باستان‌شناسی گرایش دوران تاریخی، دانشگاه تهران. رایانامه: sheikhshoae@ut.ac.ir

1. zhyr

2. aitys

مقدمه

یکی از نمونه‌های بارز گفتگوهای ادبی و دراماتیک در اشعار رزمی پیشینیان را در گفتگوهای باتیر^۱ (قهرمان) با حیوانات و بویژه با اسبش می‌توان مشاهده کرد. در اشعار رزمی پیشینیان، در حین پیشرفت موضوع اصلی (داستان)، موضوع صحبت‌های باتیر با اسب، پرنده، شیر، اژدها و سایر شخصیت‌های مرموز به نحوی واضح نشان داده شده است.

واژه‌های پندآموز که در حماسه‌های شفاهی بکار رفته، واژه‌های هراس‌افکن، تهدیدآمیز یا ترسناک، واژه‌های غمناک و اندوهگین، تهذیب و تقدیس و تقدیس، خداحافظی و غیره، عناصری هستند که احساسات شخصیت‌های این حماسه‌ها و داستان‌ها را که همیشه در قالب گفتگوهای ادبی و دراماتیک ظاهر می‌شوند، نشان می‌دهند. البته به نظر می‌رسد واژه‌های مرتبط با اندوه، پشیمانی و تهذیب‌کنندگی، قالبی شبیه به تک‌گویی (صحبت یک نفری) دارند. با این حال، توجه مقاله حاضر به این موضوع است که این دسته از واژه‌ها، به صورت گفتگو (مکالمات ادبی و دراماتیکی) در اشعار و حماسه‌های شفاهی تغزلی به کار گرفته شده‌اند.

«رحیم‌اف» که به مطالعه اشعار موجود در حماسه‌های شفاهی تاریخی پرداخته است، می‌گوید: اعمال و اقدامات قهرمانانی که در اشعار واقعی تاریخی از آنها یاد شده است، عموماً در قالب گفتگوها (صحبت دو یا چند نفری) و تک‌گویی‌ها (صحبت یک نفری) به حقیقت می‌پیوندد (Rakhimov, 2000, p. 148). وی نظر خود را اینگونه ادامه می‌دهد: «بسیاری از این گفتگوها، در طول اعمال انجام شده از جانب قهرمانانی که از آنها در حماسه‌های شفاهی تاریخی یاد شده، اتفاق می‌افتد و همین قواعد کلی مشهود در دوئل (گفت و شنود منظوم دو رقیب) اشعار حماسی، یکی از خصوصیات ویژه مٌحرک است.» (Rakhimov, 2000, p. 2role07)

نقش گفتگو در شرح و بیان فولکلور ملی ❖ ۱۴۵

«نورمگانبتوا»^۱ که در خصوص شخصیت‌های مؤثر زبانی موجود در حماسه شفاهی «قوبیلاندی قهرمان»^۲ پژوهش کرده است، می‌گوید: «علاوه بر تکرارهای (بازگویی‌ها) سنتی در گفتگوها، قافیه و نظم‌هایی نیز در تعجب و پرسش‌های بیان‌شده در متن، دیده می‌شود. این چیزی است که به افکار و اندیشه‌های شخصیت اصلی حماسه و به موقعیت روانی وی ارتباط دارد.» (Poetics of Kazakh Folklore, 2001, p. 108) اشعار موجود در حماسه‌های شفاهی که مرتبط با قهرمان قزاق است، از مقدمه گرفته تا نقطه اوج طرح داستان، تحت تاثیر محرک‌های لغوی قرار گرفته است.

۲. روش

روش‌های این پژوهش که از اسلوبی معین پیروی می‌کند، عبارت‌اند از: تجزیه و تحلیل‌های پیچیده، مجموعه تطبیقی گونه‌شناختی و روش‌های خلاصه‌ای. پژوهش حاضر بر پایه دیدگاه‌ها و نتیجه‌گیری‌های دانشمندان برجسته داخلی و خارجی استوار است. در برخورد با انواع فرهنگ عامه، ما عقاید نظری چندین پژوهشگر^۳ را درباره گروه گفتگو در نظر گرفته‌ایم.

۳. بحث

در سرتاسر حماسه‌های شفاهی منظوم، بویژه آنجا که از آداب و رسوم ازدواج صحبت به میان می‌آید، کارکردهای ویژه گفتگوهای ادبی و دراماتیکی را می‌توان دید. بعضی از اندیشمندان، آداب و رسوم و سنت‌های ازدواج را با اجرای تئاتر مقایسه کرده‌اند. البته دلایلی نیز برای این مقایسه وجود دارد: نخست اینکه اگر بگوییم توانایی مردم در خدمت هویت روانی و زیستی یا فیزیولوژیک سنت است، اشتباه نگفته‌ایم. با

1. O. Nurmaganbetova

2. Kobylandy batyr

3. V.Radlov, V.Ya.Propp, B.N.Putilov, V.P.Anikin, A.N.Veselovski, M Bakhtin, Yu.G.Kruglov, N.S.Leskov, A.N.Garkavets

این وصف، اگر توجه کنیم، واضح است که معتقدات و آداب و رسوم اجدادی مطرح شده درون یک حماسه شفاهی، در قالب «داستانی نمایشی» بیان شده است. در این میان، داستانی؛ واضح و روشن است که دارای گفتگوهای ادبی و دراماتیک باشد. اما این گفتگوهای ادبی و دراماتیک، چگونه نشان داده شده است؟ ما در جستجوی پاسخ این سؤال، از دیدگاه اندیشمندانی همچون «باختین، اوخاتف و بولاتوا»^۱ استفاده کرده‌ایم. آنان در پژوهش‌های خود، ردپای داستان نمایشی را در معتقدات و آداب و رسوم اجدادی (فرهنگ عامه) نشان داده‌اند.

جشن خداحافظی نوعروس قزاق^۲ شامل انواع گفتگوهای شعری (ترانه‌های مردمی که به صورت مشاعره اجرا می‌شود) مانند ژار - ژار، جار - جار و یا، یار - یار^۳ و نیز «سینگسو»^۴ به معنی سوگواری است، که شرکت‌کنندگان در جشن، در قالب گروه کُر (همسرایان)، آن را اجرا می‌کنند. ضرب‌المثلی وجود دارد که براساس آن، جشن ازدواج،^۵ گنج قزاقستان است. سرگرمی مفرح این جشن، بستگی به توانایی همکار جشن (همخوان ترانه) و دخترانی دارد که مراسم جشن را رهبری می‌کنند. در آغاز این مراسم آیینی، تک آهنگ «تویی باستار»^۶ (به معنی آغاز جشن) به صورت تک‌گویی، اجرا می‌شود. با این حال، شکل‌هایی از اجرای دو نفره این آهنگ نیز (به صورت گفتگو) وجود دارد. این مراسم از دخترانی که هدایت جشن را بر عهده دارند، همخوان‌های آواز و گروه کُر شرکت‌کنندگان که به نوبه خود اجرا می‌شود، تشکیل شده است.

«اسلام ژانولی» می‌نویسد:.... در گروه کُر ترانه «تویی باستار» (آغاز جشن)... شکل‌های اصلی اجرای تک‌خوان این ترانه، حفظ شده است. آواز دختران، به نوعروس و والدین اش اختصاص دارد. آواز همخوان، زمانی که دختر درخواست می‌کند، کم و

1. M.Bakhtin, B.Uakhatov, G.Bolatova

۲. مراسم عروسی سنتی قزاق‌ها دو روز طول می‌کشد: ابتدا در خانه عروس (kyz uzatu) و سپس در خانه شوهر آینده‌اش. مراسم روز اول که در خانه عروس برپا می‌شود به مراسم «جشن خداحافظی نوعروس» (kyz uzatu) معروف است (م).

3. zhar-zhar

4. syngsu

5. toi

6. Toi Bastar

نقش گفتگو در شرح و بیان فولکلور ملی ❖ ۱۴۷

آرام می‌شود (Islamzhanuly, 2007: 137). ماهیت چنین آوازهایی، صحنه‌ای از جدال (رقابت لفظی) دو نفری را به ما نشان می‌دهد. «وسلوسکی^۱» می‌نویسد: «باستانی‌ترین اجرای این آواز که همراه با موسیقی و حرکات و در قالب گروه‌های کُر (هم‌سرایان) اجرا می‌شد، در میان برخی نمودهای شاعرانه‌های امروزی پدیدار شده است.» (Veselovski, 1989, p. 81) به این ترتیب، می‌توان گفت گفتگوهای دو نفره ادبی و دراماتیک که در میراث افسانه‌های قومی و اجدادی گذشتگان ما باقی مانده است، با ویژگی‌های منحصر به فرد خود در هر جامعه، همان محتوا را دارا است.

گفتگوی دو نفره دختر و همخوان مقابلش، در ترانه یار - یار^۲ به صورت آواز انجام می‌شود. اما این گفتگو واضح نیست. دختر پاسخ دقیقی به سؤال همخوانش نمی‌دهد. او تنها غم و اندوه خود را می‌گوید. پژوهشگر دیگری دلایل کار را این طور بیان می‌کند که این گفتگوهای آهنگین، ارتباط منطقی و محتوای ساختاری را رعایت نمی‌کنند (Zharmukhamedov, 1990, p. 10). اما حالت ویژه ترانه یار - یار، در این گفتگوهای منظوم (مشاعره‌ها) دیده می‌شود. این گفتگو، برآیند مبارزه‌ای هنری یا جدالی لفظی نیست، بلکه به طور خاص، به منظور اجرای آداب و رسوم، سنت‌ها و آرزوها صورت می‌گیرد و در ارتباط با آداب و رسوم ازدواج که با موسیقی و گفتگو - پاسخ همراه است، شکل شاعرانه خود را دارد.

ترانه یار - یار، مانند جدالی لفظی بین دو گروه کر و همچنین دو گروه (همخوانان و دختران) اجرا می‌شود، ترانه‌ها از سوی دو نفر یا گروه کُر (همسرایان) خوانده می‌شوند. این اجرا، ساختارهای بسیاری دارد اما، همه انواع آن از طریق گفتگو صورت می‌گیرد. «اسلام ژانولی» ریشه ساختار «گفتگو» را، با جنگ تن به تن باستانی مرتبط می‌داند. (Islamzhanuly, 2007, p. 139)

1. Veselovski

۲. در میان قزاق‌ها و از جمله قزاق‌های ساکن در ایران، «جار جار» و یا «یار یار» ترانه‌ای است که در زمان استقبال از عروس، شاعر آوازخوان با دومبرا یا تنبوره (نوعی دوتار) به عنوان خوشامدگویی در جمع مهمانان اجرا می‌کند. (م)

۱۴۸ ❖ فصلنامه فرهنگ مردم ایران

تکرار عبارت یار - یار، صفت ویژه این نوع از گفتگوی منظوم (مشاعره)^۱ است. «ژارموخامدولی» پژوهشگر سبک مشاعره می‌گوید: شعر در شکل مشاعره، یار - یار نامیده می‌شود، این عبارت که در هر خط تکرار شده است، اهمیت زیادی دارد. (Zharmukhamedov, 1990, p. 9)

گفتگو، به شکل اشعار یا حتی آوازهایی آهنگین است که عبارات مشخص خود را دارد، تنها برخی واژه‌ها، گه‌گاهی تغییر می‌کند. در متن اصلی این گفتگوی منظوم، دو خط آغازین درباره موضوع نیست، بلکه مقدمه‌ای برای خطوط اصلی است که باید به خوبی با موضوع اصلی هم قافیه شود. البته لازم است خاطر نشان کنیم که این گفتگوها برای یادگیری و سرگرمی آسان است.

عباراتی که شاعر در ترانه یار - یار به کار می‌گیرد، گریه شنوندگان را در همدردی و مشارکت با غم و اندوه دختر در می‌آورد. این نشان می‌دهد که این ترانه مخزن سستی اصلی در آداب و رسوم ازدواج است (Abil, 2000, p. 39). در این ترانه از طریق گفتگو، ویژگی روان‌شناختی مرد بیان شده است. همچنین رفتارها، احساسات و ویژگی‌های متفاوت زن و مرد نیز می‌تواند نشان داده شود.

«سینگسو»^۲ به معنی سوگواری، نوعی آواز گریه است. این آواز، از میان معتقدات و آداب و رسوم قدیمی و اجدادی (فولکلور) باقیمانده در سرتاسر روسیه، باشکور، لهستان، چک و بلغارستان برآمده است. در این زمینه، پژوهشگران^۳ کارهایی انجام داده‌اند. این نوع آواز، قابل مقایسه با «سینگسوی» قزاق‌هاست؛ چراکه با وجود اسامی متفاوت، کارکردهای یکسانی دارند.

آواز «سینگسوی» قزاقی، با شروع مراسم خداحافظی نوعروس با مادرش و سایر زنان شروع می‌شود. علاوه بر این به طور سنتی، «سینگسو» نوعی آواز خواندن در گروه کُر (همسرایان) است. اصولاً این آواز به شکل تک‌گویی (صحبت یک نفره) یا گفتگو (صحبت چند نفره) اجرا می‌شود. «سینگسو» آواز خداحافظی نوعروسی است که خانه، کشور،

1. aitys

2. syngsu

3. D.M.Medrish, Yu.M. Sokolov, V.P.Anikin

نقش گفتگو در شرح و بیان فولکلور ملی ❖ ۱۴۹

بستگان، والدین و دوستانش را از دست خواهد داد. این ترانه، موسیقی خودش را دارد و به طور کلی، به عنوان نوعی داستان شکل می‌گیرد. در برخی موارد، افراد جوان به این آواز داستانی، پاسخ می‌دهند و نوعی گفتگو یا صحبت چند نفره را موجب می‌شوند. «اسلام ژانولی» می‌نویسد: قابل توجه و اهمیت است که بدانیم آوازهای خداحافظی، «سینگسو» (سوگواری) و یار - یار همگی به شکل گفتگو (صحبت دو یا چند نفره) اجرا می‌شوند (Kaskabasov, 1984, p. 86). زمانی که «سینگسو» به صورت تصنیف و آواز خوانده می‌شود، همه افراد جوان با توانایی شعری، سعی بر نمایش توانایی خود به بهترین وجه دارند. این نوع آواز، گفتگویی (دو یا چند نفره) است که اجرای آن را دو گروه دختران و همخوانان آغاز می‌کنند.

یکی دیگر از سنت‌های شفاهی قزاق‌ها که با آداب و رسوم و سنن زندگی مرتبط است، «بت‌آشار»^۱ (مراسم رونمایی از تازه عروس) نامیده می‌شود. البته این مراسم به طور مستقیم با مقاله حاضر در ارتباط نیست، اما می‌توان مثال‌هایی از گفتگو را در آن نشان داد.^۲ در مراسم «بت‌آشار» شاهد یک ارتباط بسیار نزدیک بین شنونده و اجراکننده [تک‌گو] هستیم که تصویری غیر منتظره نیست. برای مثال «اسلام ژانولی» می‌نویسد: حتی «بت‌آشار» نیز مشخصه‌ای از گفتگو را در خود دارد. فهمیدن گفتگوی میان اجراکننده [تک‌گو] و تازه عروس؛ بین اجراکننده [تک‌گو] و عموم، به شکل اشارات و حرکات در حین سخن گفتن، دشوار نیست. (Islamzhanuly, 2007, p. 129-130)

«بت‌آشار» صحنه زیبایی از آداب و رسوم قزاقی است. تربیت و آموزش خوب تازه عروس با این عبارات شگفت‌انگیز نشان داده و مطرح شده است. ادای عبارات تهذیب‌کننده با کمک اشارات و حرکات، حین سخن گفتن تازه عروس، به عنوان نوعی ارتباط کلامی دو طرفه پذیرفته شده است.

1. betashar

۲. بعد از آن که عروس با پدر و مادرش خداحافظی می‌کند، او را با سر و صورت پوشانده به اتاق اصلی راهنمایی می‌کنند. در آنجا قوم و خویشان و همسایگان نامزد جمع می‌شوند و روسری عروس را با نوک «دومبرا» (دوتار قزاقی) در می‌آورند و صورت او را باز می‌کنند. سپس عروس به نشانه احترام تعظیم می‌کند و مهمانان همه با هم ترانه مخصوص این مراسم «بت‌آشار» را می‌خوانند.

نمونه کارهای مناسب برای نواختن یا خواندن با چنگ، شامل گروهی از اشعار از جمله (estirtu^۱, konil aitu^۲, zhoktau^۳) در مراسم تدفین است. این نوع از اشعار نیز عناصر داستان نمایشی را در خود دارند و به طور کلی، در میان انبوه مردم اجرا می‌شوند، اما دارای صحنه‌های گفتگو نیستند.

«آلیک»^۴ حماسه‌سرا، «چنگیز خان» را به شکل «گفتگو» از مرگ پسرش «جوجی»^۵ مطلع کرد؛ این موضوع را «کاسکاباسف»^۶ در سرتاسر رساله‌اش که درباره «معتقدات و آداب و رسوم قدیمی و اجدادی مردمان قزاق» است، شرح داده است (Bolatova, 1997, p. 136-137). حماسه شفاهی منظوم و عاشقانه «قوازی ماری کوریش بایان سولو»^۷ نیز، در قالب گفتگو شرح داده شده است. صحنه‌ای از این داستان که طی آن، مرگ ساریبای^۸ به همسرش اطلاع داده می‌شود، مثالی خوب در این زمینه است.

این شیوه اطلاع‌رسانی مرگ، دریافت تدریجی این خبر را برای بستگان متوفی به همراه دارد و مردم را برای شریک بودن در این اندوه (احساس همدردی) آماده می‌سازد.

۱. معنی این واژه «باد دمیده» است، نوعی آواز که به هنگام اعلام مرگ اشخاص خوانده می‌شود. اطلاع دادن خبر درگذشت یک فرد را به بستگان نزدیکش که بسیار ظریف و محترمانه انجام می‌شود، «estirtu» می‌نامند.

(Traditions and Customs of Kazakhs, By Dana Teteyeva Yerkebulan Dzhelbuldin, P. 150)

۲. هر شخص بزرگسالی که به مراسم تشییع جنازه می‌رود، به بستگان متوفی تسلیت می‌گوید. تحریر یک آواز برای چنین موقعیتی، به معنای ابتکار و خلاقیت بالای هنری است که با بیان خوبی‌های فرد متوفی و دادن تسلی و آرزوی سلامتی و خوشبختی برای بازماندگان صورت می‌پذیرد.

۳. نوعی آواز غم‌انگیز سوگواری است که با تمام احساس، از قلب و روح خواننده آن بر می‌خیزد. این ترانه را همسر، خواهران، دختران و دیگر بستگان نزدیک متوفی می‌خوانند. اگر پسری قبل از ازدواج بمیرد، نوعرزش نیز این ترانه را می‌خواند که در این صورت به آن aktay zhoktau می‌گویند. این چرخه عزاداری مراسم تشییع جنازه شامل آوازهایی برای ضجه، زاری و گریه است.

4. Ulyk

۵. فرزند ارشد چنگیز خان که پیش از پدرش فوت کرد.

6. S. Kaskabasov

۷. این منظومه از آثار اصیل ادبی قزاق‌هاست.

۸. در این منظومه عاشقانه ساریبای پسر کوچکی است که از دنیا می‌رود.

نقش گفتگو در شرح و بیان فولکلور ملی ❖ ۱۵۱

همان‌طور که از نظر گذشت، در آداب و رسوم قزاق‌ها گروهی از اشعار هم^۱ که در مراسم تدفین اجرا می‌شوند، در قالب گفتگو شکل گرفته‌اند. «ژوکتاو»^۲ روایتی است که برخی اوقات در قالب اشعار و گاهی در قالب عبارات ساده اجرا می‌شود یا به نمایش درمی‌آید. سه مورد اخیر همانند^۳ یار - یار «بدیک»^۴ در قالب گفتگوی منظوم یا مشاعره بیان و اجرا نمی‌شوند، آنها در قالب پرسش‌ها و پاسخ‌ها به اجرا درمی‌آیند و شامل عبارات غم‌انگیز و بد هستند.

«بولاتوا»^۵ می‌نویسد: این حقیقت دارد که برخی از اشعار از قبیل «کونیل آیتو»^۶، «استیرتو»^۷، «آریزداسو»^۸ و اشعار مراسم تدفین، در قالب کلامی-موزون اجرا شده‌اند. علاوه بر این، خواندن لالایی و اشعار مخصوص کودکان نیز از بر (حفظ) و در قالب گفتگو اجرا می‌شود. (Abylkasymov, 1993, p. 8)

اشعار «بدیک» به روش زندگی اختصاص دارد و اهمیت آن در زندگی قزاق‌ها بسیار زیاد است. این اشعار در ابتدا اهداف دیگری داشتند، اما بعدها مشخص شد که به منظور لذت بردن و خوشی اجرا شده‌اند. بنابراین، شعر «بدیک» سرشار از احساسات جوانان، در قالب مشاعره در مهمانی‌ها اجرا می‌شود.

افراد به دو گروه تقسیم می‌شدند و مشاعره اشعار فلسفی^۹ را اجرا می‌کردند.^{۱۰} اشعار گفتگویی «بدیک»، علاوه بر اینکه مشکلات انسان را بیان می‌کردند، برای دفع و رفع

1. konil aitu, estirtu, zhoktau

2. zhoktau

۳. سنت مشاعره به گذشته‌های بسیار دور باز می‌گردد و ریشه در شعر آیینی دارد. یکی از قدیمی‌ترین مشاعره‌ها، ترانه یار - یار گفتگوی آهنگین مراسم ازدواج است که بین دو گروه از دختران و مردان جوان اتفاق می‌افتد.
۴. گونه‌ای از مشاعره است که به نوبه خود از سوی گروه کر مرد و زن، برای دفع روح از بیماری اجرا می‌شود.

5. G.Zh.Bolatova

6. konil aitu

7. estirtu

۸. در فهرست ملی میراث فرهنگی ناملموس جمهوری قزاقستان، این اصطلاح به لحاظ طبقه‌بندی جزء آداب اجتماعی، مراسم و وقایع بزمی است.

9. olen aitys

۱۰. شعر فلسفی که در قالب رباعی نوشته شده است. این سبک شعری وام دار شعر فارسی است. در شعر قزاقی، تنوع این شعر به عنوان «الن» شناخته شده است.

۱۵۲ ❖ فصلنامه فرهنگ مردم ایران

بیماری‌های حیوانی نیز به کار می‌رفتند. اشعاری که به شفا از گزیدگی‌های مار، عنکبوت، رتیل و سایر حشرات سمی اختصاص داشت، «بدیک ژیر»^۱ نامیده می‌شد. «ابیل‌کازیموف»^۲ می‌گوید: در متون گفتگویی «بدیک» هیچ نامی از دختر و همخوان مقابل وی برده نمی‌شود و با مشاعره نیز تفاوت دارد. دختر و همخوان مقابلش در «بدیک» اعضای این رقابت هنری نیستند؛ آنها فقط اجرای آداب و رسوم سنتی را بر عهده دارند (History of Kazakh literature, 2008, p. 40). این گفتگو را علاوه بر دختر و همخوان او، تمامی شرکت‌کنندگان در مهمانی نیز می‌توانند به روش خودشان اجرا کنند. تکرار دو عبارت «کوش»^۳ و «بدیک» در پایان متن آواز، نشانی از یادگیری آسان عبارات گفتگو برای حفظ و از بر کردن است. پایه موسیقایی گفتگوی «بدیک»؛ ویژگی گویا و رساتری به آن می‌دهد. به طوری که با تماشای آن، صحنه نمایش را به خاطر می‌آوریم.

۴. نتیجه‌گیری

این مقاله به بررسی اهمیت و کارکردهای «گفتگو» در ارتباط با معتقدات و آداب و رسوم قدیمی و اجدادی (قزاقستان)، به لحاظ علمی پرداخته است و حالات ویژه گفتگو بین شنونده و اجراکننده [تک‌گو] تعیین شده است. مسئله «گفتگو» که در معتقدات و آداب و رسوم قدیمی و اجدادی نشان داده شده است، به طور کلی از طریق سه وجه، قابل اجراست: متن حماسه شفاهی تاریخی^۴، (مجری) حماسه‌سرا^۵ و شنونده. همچنین به منظور بسط وقایع از طریق گفتگو، دو عامل شرح و بسط وقایع و ویژگی‌های انسانی در گفتگوها ملاحظه شده است.

1. badik zhyr

2. B.Abylkasymov

۳. kosh. واژه مجارستانی به معنی گوسفند.

4. zhyr

5. zhyrau or zhyrshy

نقش گفتگو در شرح و بیان فولکلور ملی ❖ ۱۵۳

در این مقاله بسیاری از مباحث از جمله گفتگوهای به دست آمده از روش زندگی بیان شده در حماسه شفاهی تاریخی و مشاعره (گفتگوی منظوم)، که در اشکال گروه گر اجرا می‌شود، عبارات شعری، پاسخ‌های داده شده به اشعار در قالب عبارات ساده و حالات ویژه شکل‌گیری آنها، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

در نهایت می‌توان گفت که گفتگوهای بیان شده در باب معتقدات و آداب و رسوم قدیمی و اجدادی، احساسات شرکت‌کنندگان یا همراهان مراسم آیینی و واکنش‌های آنان (البته نه از طریق عبارات)، طرز کار سخنرانان و نیز شنوندگان؛ میزان زیر و بمی صدا و سخنرانی‌های عاطفی و احساسی در قالب گفتگو، از مطالبی هستند که در متن حاضر به آنها پرداخته شده است. همچنین با تجزیه و تحلیل جملات بیان‌شده در گفتگوهای مرتبط با معتقدات و آداب و رسوم قدیمی و اجدادی، زمینه مساعدتری برای مطالعه گفتگوهای پرسش و پاسخی فراهم می‌آید.

منابع

- Abil, Zh. (2000). **Kazakh Comedy: Genesis and Genre**. Text book, Almaty, Gylym Publishing.
- Abylkasymov, B. (1993). **Tekonyr**. Almaty, Atamura Publishing.
- Bolatova, G. Zh. (1997). **Education in Custom Zhyrs (Description and literary examples)**, Almaty, Rauan Publishing.
- History of Kazakh literature** (2008). 10 volumes, volume 1, History of Kazakh Folklore. Almaty, Kazakparat Publishing.
- Islamzhanuly, K. (2007). **Kazakh Family Folklore**. Almaty, Arys Publishing.
- Kaskabasov, S. A. (1984). **Kazakh People's Prose**. Almaty, Gylym Publishing.
- Poetics of Kazakh Folklore** (2001). Almaty, Gylym Publishing.

Rakhimov, B.S. (2000). **Poetics of Historical Zhyr**. Dissertation thesis for the degree of candidate of science, Almaty.

Veselovski, A.N. (1989). **Historical Poetics**. Moscow.

Zharmukhamedov, M. (1990). **Aitys**. Almaty, Bilim Publishing.

